

ΓΚΙΝΟΓΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

 ANIKOYNA

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή του συγγραφέα και τη σφραγίδα του εκδότη

ISBN 960-516-023-4

© Copyright Εκδόσεις - ANIKOYNA

Θεσσαλονίκη 2004

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ANIKOYNA

Δημ. Γούναρη 44 τηλ. 2310-235.297, Fax 2310-265.126

Εγνατία 148 τηλ. 2310-239.537 - 546 21 Θεσσαλονίκη

Εγνατία 156 τηλ. 2310-861.917, Fax 2310-265.126, εντός Πανεπιστημίου Μακεδονίας

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κώστας Κορδαλής - Τηλ. 2310-234.694

Απαγορεύεται η ανατύπωση, η μετάφραση, η αντιγραφή, μερική ή ολική, μέσω φωτοτυπιών ή φωτογράφησης, καθώς και ο τρόπος έκθεσης με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο της περιεχόμενης ύλης, χωρίς την έγγραφη άδεια του συγγραφέα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι γενικές γνώσεις της φορολογίας διευκολύνουν πάντοτε την κατανόηση όλων των φορολογικών αντικειμένων γιατί συνήθως ο φορολογικός νομοθέτης για λαμβάνει υπόψη του τις βασικές φορολογικές αρχές οι οποίες θα πρέπει να βρίσκονται σε αρμονία. Με την έκταση όμως που έχει το φορολογικό πεδίο και οι γενικές γνώσεις που αναφέρονται στους βασικούς φορολογικούς κανόνες καθίστανται πολύ λίγες. Στο βιβλίο αυτό γίνεται προσπάθεια να δοθούν έστω και οι λίγες αυτές γνώσεις για να μπορέσει ο φοιτητής μελετώντας και τα άλλα φορολογικά αντικείμενα να έχει μια γενική εικόνα για τα φορολογικά θέματα στη χώρα μας. Τα θέματα στα οποία θα αναφερθούμε στο βιβλίο αυτό περιλαμβάνουν:

- Α. τις βασικές έννοιες του φόρου και τις Δημόσιες Δαπάνες, τους βασικούς κανόνες επιβολής του φόρου, τις κυριότερες διακρίσεις των φόρων καθώς και μία ιστορική αναδρομή της φορολογίας στη χώρα μας από την επιβολή της φορολογίας μέχρι σήμερα.
- Β. Τα κυριότερα άρθρα του φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) που ισχύουν σήμερα καθώς και παραδείγματα και ασκήσεις.
- Γ. Τα κυριότερα άρθρα του Π.Δ. 186/92 (Κ.Β.Σ.) και παραδείγματα.
- Δ. Σκιαγράφηση του φόρου Μεγάλης Ακίνητης περιουσίας και παραδείγματα Υπολογισμού.
- Ε. Αναλυτική Λογιστική Εκμεταλλεύσεως. Εφαρμογή ομάδας 9 του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (ΕΓΛΣ).

Το βιβλίο αυτό απευθύνεται κυρίως στους φοιτητές του τμήματος Λογιστικής - Χρηματοοικονομικής του Παν/μίου Μακεδονίας, οι οποίοι λόγω αντικειμένου σπουδών ασχολούνται με πολλά λογιστικά-φοροτεχνικά αντικείμενα. Έχει σκοπό όμως να βοηθήσει και τους φοιτητές άλλων σχολών και να γίνει ένα πολύτιμο εργαλείο στα χέρια των πτυχιούχων πλέον λογιστών. Διαπραγματεύεται τα θέματα: της διάκρισης των φόρων (άμεσους - έμμεσους), του Φ.Π.Α., του Φ.Μ.Α.Π., του Κ.Β.Σ. (π.δ. 186/92), της ομάδας 9 Αναλυτικής Λογιστικής.

Αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τους φοιτητές του τμήματος Λ-Χ για

την κατανόησή τους καθώς η πρώτη αυτή έκδοση έγινε υπό πίεση χρόνου.

Ευχαριστώ επίσης τον εκδοτικό οίκο Ανικούλα και την κ. Αμαλία Ανικούλα για τη βοήθειά τους, καθώς επίσης και τον Κώστα Κορδαλή, που τόσο ταλαιπώρησα, για την επεξεργασία των κειμένων.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω τη σύζυγό μου Γλυκερία και τα παιδιά μου Μανώλη και Δέσποινα για την αμέριστη συμπαράστασή τους.

Ευχαριστώ
Δ. Γκίνογλου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΥ

Σύμφωνα με τον ορισμό του Γάλλου οικονομολόγου Gaston Zeze, ο φόρος αποτελεί αναγκαστική εισφορά που καταβάλλεται από τον πολίτη, χωρίς ειδική αντιστοιχία και την εισπράττει το κράτος για να αντιμετωπίσει τις δημόσιες δαπάνες. Το ερώτημα «Ποιες όμως είναι οι δημόσιες δαπάνες;» επιχειρούμε ν' αναλύσουμε παρακάτω.

1.2. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Οι δημόσιοι φορείς καταβάλλουν μισθούς, συντάξεις καθώς και κάθε μορφής βοηθήματα στους υπαλλήλους τους, καταβάλλουν ενοίκια για στεγαστικές ανάγκες των υπηρεσιών τους κ.λπ. Το σύνολο των δαπανών αυτών διαφέρει από έτος σε έτος ανάλογα με την πολιτική που εφαρμόζει η κάθε κυβέρνηση. Για το έτος π.χ. 1993 το σύνολο των δαπανών αυτών ανήλθε περίπου σε 17 τρισεκατομμύρια δραχμές. Ένα μεγάλο μέρος των δαπανών αυτών 60% έως 70% γίνεται από την Κεντρική διοίκηση, ένα ποσοστό 20% έως 30% γίνεται από τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης και ένα μικρό ποσοστό περίπου 10% γίνεται από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ευελπιστούμε ότι με την ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα αυξηθεί και το ποσοστό των δαπανών της για να μπορέσει να υπάρξει μια δικαιότερη κατανομή των δημοσίων δαπανών στις περιφέρειες του κράτους.

Οι δημόσιες δαπάνες αποτελούν ένα από τα κυριότερα εργαλεία ελέγχου της εκάστοτε κυβέρνησης του κράτους επειδή με αυτές ως μέσον διαμορφώνουν την δημοσιονομική τους πολιτική. Προωθούν την οικονομική ανάπτυξη της χώρας όπως π.χ. με τις δημόσιες επενδύσεις, με επιδοτήσεις σε ορισμένους κλάδους ή σε κοινωνικές ομάδες, επιτυγχάνοντας έτσι αναδιανομή του εισοδήματος. Επίσης οι δημόσιοι φορείς με τις δημόσιες δαπάνες βελτιώνουν την κατανομή των πόρων της οικονομίας, επηρεάζουν την ζήτηση ώστε να επιτυγχάνεται σταθεροποίηση της

οικονομίας σε επίπεδα πλήρους απασχόλησης κ.λ.π.

1.3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

Οι Δημόσιες Δαπάνες διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- A) στις δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες και
- B) στις δημόσιες δαπάνες για μεταβιβαστικές πληρωμές.

Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται όλες οι δαπάνες οι οποίες αποτελούν αμοιβές παραγωγικών συντελεστών, όπως μισθοί, ενοίκια, νέα μηχανήματα και εξοπλισμός για κατασκευή έργων, ενώ στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται οι οικονομικές ενισχύσεις νοικοκυριών και επιχειρήσεων από το δημόσιο, οι οποίοι αποτελούν μεταβίβαση αγοραστικής δύναμης από το δημόσιο στους ιδιώτες γιατί ονομάζονται και μεταβιβαστικές πληρωμές.

Οι δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες υποδιαιρούνται επίσης σε δύο βασικές κατηγορίες:

- Aα) σε δαπάνες κατανάλωσης του δημοσίου και
- Aβ) σε δαπάνες δημοσίων επενδύσεων

Στις δαπάνες κατανάλωσης του δημοσίου περιλαμβάνονται οι δαπάνες για καταναλωτικά αγαθά, όπως δαπάνες για μισθούς δημοσίων υπαλλήλων, για ενοίκια, γραφική ύλη, για κίνηση και συντήρηση αυτοκινήτων π.χ. υπουργικά αυτοκίνητα, αυτοκίνητα αστυνομίας και άλλες πολλές, ενώ στις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων περιλαμβάνονται οι δαπάνες του δημοσίου για αγορά κεφαλαιουχικών αγαθών, όπως δαπάνες για κατασκευή δρόμων, έργων αποχέτευσης, υδροηλεκτρικών έργων και άλλες πολλές.

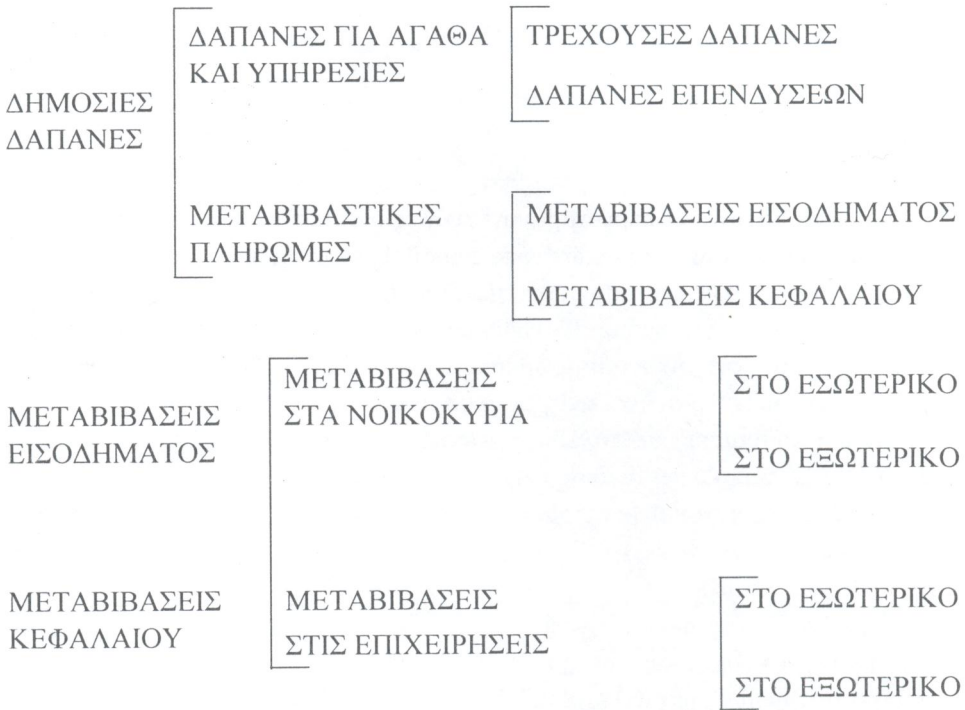
Οι μεταβιβαστικές πληρωμές του δημοσίου διακρίνονται επίσης σε δύο κατηγορίες:

- Bα) σε μεταβιβάσεις προς τα νοικοκυριά και

Bβ) σε μεταβιβάσεις προς τις επιχειρήσεις ή επιδοτήσεις είτε σε νοικοκυριά είτε σε επιχειρήσεις.

Μεταβιβάσεις στα νοικοκυριά είναι τα οικογενειακά επιδόματα, τα επιδόματα ανεργίας, συντάξεις θυμάτων πολέμου κλπ., ενώ μεταβιβάσεις στις επιχειρήσεις είναι οι δαπάνες για επιδοτήσεις διαφόρων κλάδων επιχειρήσεων τους οποίους οι κυβερνήσεις αποφασίζουν να ενισχύσουν όπως γεωργικά προϊόντα, συγκεκριμένοι βιομηχανικοί κλάδοι κλπ. Οι μεταβιβάσεις προς τα νοικοκυριά λέγονται και μεταβιβάσεις εισοδήματος επειδή ενισχύουν το εισόδημα των νοικοκυριών, ενώ οι μεταβιβάσεις προς τις επιχειρήσεις ονομάζονται και μεταβιβάσεις κεφαλαίου γιατί ενισχύουν το κεφάλαιο των επιχειρήσεων. Επίσης διακρίνονται σε μεταβιβάσεις

στο εσωτερικό και σε μεταβιβάσεις στο εξωτερικό.

Για καλύτερη και ευκολότερη κατανόηση και αξιολόγηση των δαπανών τις ταξινομούμε σε δαπάνες άμυνας, όσες έχουν σχέση με εξωτερικούς κινδύνους σε δαπάνες παιδείας όσες έχουν σχέση με την παιδεία, σε δαπάνες υγείας κ.ο.κ και αυτή είναι η λεγόμενη Λειτουργική Ταξινόμηση των δημοσίων δαπανών. Η λειτουργική ταξινόμηση έχει μεγάλη πρακτική αξία γιατί οι κυβερνήσεις μπορούν ευκολότερα και γρηγορότερα να αξιολογήσουν τις δημόσιες δαπάνες και να χρησιμοποιήσουν παραγωγικά τους πόρους στο δημόσιο τομέα. Η παραπάνω ταξινόμηση βοηθάει επίσης στην καλύτερη κατανόηση των δαπανών από το κοινωνικό σύνολο. Αν υποθέσουμε για παράδειγμα ότι το κοινωνικό σύνολο γνωρίζει μόνο ότι οι δημόσιες δαπάνες σε μια χρονική περίοδο αυξήθηκαν κατά 30% χωρίς άλλες λεπτομέρειες για ποιες κατηγορίες δαπανών αυξήθηκαν δεν θα είναι σε θέση να κρίνει αν ορθά η κυβέρνηση μετέφερε πόρους από τον ιδιωτικό τομέα στον δημόσιο. Αν οι δαπάνες όμως ταξινομηθούν σε ομοειδείς κατηγορίες τότε είναι ευκολότερο να έχουμε μια συνολική εικόνα του τρόπου με τον οποίο η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τα χρήματα. Στη χώρα μας οι τρέχουσες δαπάνες του δημοσίου ταξινομούνται στους Εθνικούς λογαριασμούς σε επτά κατηγορίες:

- Διοίκηση
- Άμυνα
- Δικαιοσύνη
- Υγεία
- Πρόνοια
- Εκπαίδευση
- Λοιπή δράση

Ο Γερμανός οικονομολόγος Wagner από το τέλος του περασμένου αιώνα είχε παρατηρήσει ότι οι Δημόσιες δαπάνες σε πολλές χώρες της Δυτικής Ευρώπης παρουσίαζαν μια αύξουσα τάση σε σχέση με το εθνικό εισόδημα. Η ίδια τάση παρατηρείται και σήμερα και αυτό συμβαίνει γιατί ο δημόσιος τομέας επεμβαίνει συνεχώς περισσότερο στην οικονομική δραστηριότητα. Βέβαια τελευταία στις αρχές του 21ου αιώνα με το νέο δόγμα της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας έχουν αρχίσει οι ιδιωτικοποιήσεις σε πολλούς κλάδους της οικονομίας και ίσως αλλάξει αυτή η τάση. Ο παρακάτω πίνακας δείχνει τις δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό στο Α.Ε.Π σε τιμές αγοράς σε μερικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την δεκαετία 1980-90 έως 1994

ΧΩΡΕΣ	1980	1990	1994
Βέλγιο	58,1	54,6	57,4
Γαλλία	46,6	50,5	55,1
Γερμανία	48,0	45,3	51,9
Δανία	58,6	48,8	51,9
Ελλάδα	36,3	52,5	52,5
Ην. Βασίλειο	43,1	40,0	43,4
Ιρλανδία	48,3	40,2	42,2
Ισπανία	32,5	43,4	49,1
Ιταλία	41,9	53,2	54,4

Πηγή: Εθνικοί Λογαριασμοί Ελλάδος. Ανατ. Πολιτική Οικονομία Γεωργακόπουλου, Μπένου κ.ά. Βλ. βιβλιογραφία.

Στις περισσότερες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης το ποσοστό των δαπανών στο εθνικό εισόδημα παρουσιάζει μια αυξητική τάση. Η τάση αυτή οφείλεται σε πολλούς παράγοντες· ενδεικτικά αναφέρουμε την αύξηση του εισοδήματος, την πρόοδο στην τεχνολογία, την αύξηση του δημόσιου τομέα κ.λ.π. Ο προσδιορισμός του άριστου ύψους των δημοσίων δαπανών επιτυγχάνεται με βάση την ζήτηση και

την προσφορά τους, όπως και στα ιδιωτικά αγαθά, επειδή όμως ο μηχανισμός αυτός είναι θεωρητική έννοια στην πράξη καθορίζεται πολιτικά με τον μηχανισμό του προϋπολογισμού.

1.4 .ΚΑΝΟΝΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Η φορολογία στα κράτη επιβάλλεται με βάση ορισμένους κανόνες που είναι αναγνωρισμένοι διεθνώς και αποτελούν τη σύζευξη της επιστήμης και της πείρας.

Πολλοί συγγραφείς ασχολήθηκαν με τη διατύπωση ορισμένων κανόνων (αρχών) όπως οι:

- αρχές δικαιοσύνης
- αρχές ταμειυτικές
- αρχές διοικητικές
- αρχές οικονομικές

Οι αρχές αυτές άσκησαν μεγάλη επιρροή στις κυβερνήσεις των κρατών, όμως η ανάπτυξη της οικονομίας των κρατών επέβαλε την συμπλήρωσή τους για να μπορούν να ανταποκριθούν στις νέες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, όπως παγκοσμιοποιημένες αγορές, τηλεπικοινωνιακή ανάπτυξη, ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων κ.λ.π

Οι σπουδαιότεροι όμως κανόνες είναι του Άγγλου οικονομολόγου Adam Smith ο οποίος στο έργο του «Ο πλούτος των Εθνών» (The wealth of Nations. 1776 UK).

Τους διατύπωσε ως εξής:

1ος Κανόνας Φορολογικής δικαιοσύνης και ισότητας

«Οι φορολογούμενοι πρέπει να εισφέρουν στις δαπάνες του κράτους ανάλογα με τις δυνάμεις τους», δηλαδή ανάλογα με το εισόδημα που αποκτούν.

2ος Κανόνας της βεβαιότητας του φόρου

«Ο φόρος να είναι βέβαιος και όχι αυθαίρετος. Ο χρόνος και ο τρόπος πληρωμής του φόρου καθώς και το πληρωτέο ποσό του πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένα, έτσι ώστε ο φορολογούμενος να μην αφήνεται στη διάθεση του δημόσιου εισπράκτορα».

3ος Κανόνας της προσφορότητας ή καταλληλότητας του φόρου

«Ο φόρος πρέπει να επιβάλλεται σε χρόνο και με τρόπο που να είναι οι πιο πρόσφοροι για τον φορολογούμενο».

4ος Κανόνας της οικονομικότητας του φόρου

«Ο φόρος πρέπει να επιβάλλεται σύμφωνα με την οικονομική αρχή, δηλαδή με τέτοιο τρόπο ώστε η διαφορά ανάμεσα στο φόρο που καταβάλλουν οι πολίτες και στο ποσό που εισπράττει το Δημόσιο να είναι η μικρότερη δυνατή». (Ν.Χ. Τότσης, Χ.Ν. Τότσης, Ερμηνεία φορολογίας εισοδήματος, 1993, Τ. 1, σελ. 10).

1.5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΤΕΛΟΥΝ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Πολλοί παράγοντες συντελούν στη διαμόρφωση των κανόνων της φορολογικής δικαιοσύνης όπως:

- Η φοροδοτική ικανότητα του πολίτη.
- Η καθολικότητα του φόρου.
- Ο διαφορισμός της φορολογητέας ύλης.
- Η αποφυγή της διπλής φορολογίας.
- Η αναλογικότητα ή προοδευτικότητα του φόρου.
- Ο προσωπικός ή πραγματικός χαρακτήρας του φόρου.
- Το αφορολόγητο ελάχιστο όριο συντήρησης κ.λ.π.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες αποτελούν κριτήρια για το δίκαιο φόρο

Η φοροδοτική ικανότητα έχει επηρεάσει πάρα πολύ τη φορολογική νομοθεσία των ανεπτυγμένων κρατών. Επηρεασμένο από το αρ. 13 της διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου του 1789 της Γαλλίας το Ελληνικό Σύνταγμα του 1975 όρισε με το αρθ. 45 ότι οι Έλληνες πρέπει να συνεισφέρουν αδιακρίτως στα δημόσια βάρη ανάλογα με τις δυνάμεις τους. Η φοροδοτική ικανότητα εκφράζεται με τον προοδευτικό φόρο και για τον λόγο αυτό στη φιλοσοφία της φορολογίας των ανεπτυγμένων κρατών επικρατεί η προοδευτική φορολογία.

Η αρχή της καθολικότητας του φόρου επιβάλλει να καταβάλλεται ο φόρος από όλους τους πολίτες χωρίς διάκριση και από Έλληνες και από αλλοδαπούς που ζούνε στην Ελλάδα. Κάποιες απαλλαγές στις φτωχές τάξεις με πολύ χαμηλά εισοδήματα δεν έρχονται σε αντίθεση με την αρχή αυτή και γι' αυτό πολλά κράτη την εφαρμόζουν. Το σημείο στο οποίο διαφωνούν πολλοί συγγραφείς είναι οι απαλλαγές του δημοσίου από τις κρατικές επιχειρήσεις επειδή δημιουργείται αθέμιτος ανταγωνισμός.

Ο διαφορισμός της φορολογητέας ύλης της διάκρισης δηλαδή των εισοδημάτων, που καθιερώθηκε με το αρ. 2 π.δ. 3323/55 και διακρίνεται ανάλογα με την πηγή προέλευσής του σε κατηγορίες, δημιουργεί επίσης το συναίσθημα της φορολογικής δικαιοσύνης στους πολίτες. Για τον λόγο αυτόν και τα σύγχρονα φορολο-

γικά συστήματα παρέχουν σε ορισμένα εισοδήματα, όπως π.χ εισοδήματα από εργασία ορισμένες απαλλαγές.

Το πρόβλημα της διπλής φορολογίας

Στο ισχύον Ελληνικό φορολογικό σύστημα και συγκεκριμένα στο αρ. 2 ν. 2238/94 καθορίζεται το υποκείμενο του φόρου με βάση το κριτήριο του τόπου όπου προκύπτει το εισόδημα και με βάση το κριτήριο της κατοικίας του υποκειμένου του φόρου, μόνιμης και βεβαιωμένης από πίνακες του Υπουργείου Οικονομικών. Ισχύει λοιπόν η αρχή της φορολογίας του εισοδήματος στην πηγή και η αρχή της φορολογίας του εισοδήματος στην κατοικία. Όποιος λοιπόν έχει τη μόνιμη κατοικία του στην Ελλάδα και αποκτά εισοδήματα στο εξωτερικό σύμφωνα με το νόμο θα πρέπει να φορολογείται και στην Ελλάδα άσχετα αν φορολογήθηκε και στο κράτος που δημιουργήθηκε το εισόδημα. Με τον τρόπο αυτό όμως θα είχαμε διπλή φορολογία. Τα κράτη λοιπόν για να αποφύγουν τη διπλή φορολογία και να διευκολύνουν τη διεθνή κίνηση κεφαλαίων υπογράφουν μεταξύ τους διμερείς συμβάσεις αποφυγής της διπλής φορολογίας. Για την εφαρμογή των συμβάσεων ισχύουν δύο μέθοδοι:

- Η μέθοδος πιστοποίησης (certification system) με την οποία ο αλλοδαπός δικαιούχος ζητά την άμεση εφαρμογή της οικείας σύμβασης με την επίδειξη σχετικής αίτησης και
- Με την μέθοδο της επιστροφής (refund system) με την οποία παρακρατείται στην αρχήν ο φόρος σύμφωνα με τις διατάξεις της εσωτερικής νομοθεσίας αλλά εκ των υστέρων ο αλλοδαπός δικαιούχος του εισοδήματος, ή του κεφαλαίου, ζητά με αίτησή του την επιστροφή του φόρου (π.χ βλ. σύμβαση με Αυστρία).

Πολλοί συγγραφείς ασχολήθηκαν με το πρόβλημα της διπλής φορολογίας είτε ανάμεσα στα ίδια τα κράτη είτε σε διάφορα κράτη. Η διπλή φορολογία δημιουργεί ανισότητες ανάμεσα στους φορολογούμενους και περιορίζει τη διεθνή κίνηση των κεφαλαίων και της εργασίας [Π. Δερτύλης κ.ά.]. Με το ίδιο θέμα ασχολήθηκαν επίσης και διεθνείς οργανισμοί όπως Ινστιτούτο Διεθνούς Δικαίου, Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο, Κοινωνία των Εθνών, Ο.Η.Ε., ΟΟΣΑ.

Οι περισσότερες κυβερνήσεις καταβάλλουν προσπάθειες να βρουν τρόπους αποφυγής της διπλής φορολογίας είτε με διμερείς συμβάσεις είτε με άλλες μεθόδους ή ακόμη και με πολυμερείς συμβάσεις (σχ. Πολ. 1187/95 λίστα συμβάσεων Ελλάδος με άλλα κράτη)

Ο προσωπικός ή πραγματικός χαρακτήρας του φόρου συνδέεται με τον κανόνα της φορολογικής δικαιοσύνης και λαμβάνει υπόψη του τη φοροδοτική ικανότητα και τη προσωπική κατάσταση του φορολογούμενου. Στα σύγχρονα φορολο-

γικά συστήματα βρίσκει κανείς και στοιχεία του προσωπικού φόρου και στοιχεία του πραγματικού φόρου.

Ο προσωπικός φόρος είναι δικαιότερος γιατί εκτιμάται η όλη οικονομική κατάσταση του φορολογουμένου· έχει όμως το μειονέκτημα ότι πρέπει να υπάρχει καλή οργάνωση του κράτους και έμπειρα ελεγκτικά όργανα τα οποία θα εκτιμήσουν την περιουσία. Στην Ελλάδα προσωπικός φόρος είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, ο φόρος κληρονομικών δωρεών και προικιών (Ν.Δ. 118/73) και ο φόρος ακίνητης περιουσίας 1249/82. Πραγματικός φόρος είναι ο φόρος εισοδήματος των νομικών προσώπων ο οποίος παρουσιάζει το πλεονέκτημα της απλότητας κατά τη βεβαίωση και την είσπραξή του.

1.6. ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ ΦΟΡΟΣ

Αναλογικός είναι ο φόρος που το ποσοστό του παραμένει σταθερό σε οποιοδήποτε ύψος φορολογητέου εισοδήματος π.χ. φ. εισόδημα $100.000 \times 15\% = 15.000$ φ. εισόδημα $1.000.000 \times 15\% = 150.000$ φόρος. Προοδευτικός είναι ο φόρος όταν το ποσοστό του δεν παραμένει σταθερό αλλά αυξάνεται παράλληλα με την αύξηση του φορολογητέου εισοδήματος:

$$\text{π.χ. φ. εισόδημα } 100.000 \times 10\% = 10.000$$

$$\text{φ. εισόδημα } 200.000 \times 15\% = 30.000$$

$$\text{φ. εισόδημα } 500.000 \times 20\% = 100.000$$

κ.ο.κ.

το μειονέκτημα του προοδευτικού φόρου είναι ότι αντισταθμίζεται από το επιχείρημα ότι προσπαθεί να άρει τις αδικίες από άλλες έμμεσες φορολογίες (φόρος κατανάλωσης κ.λ.π.).

Στην χώρα μας προοδευτικός είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων που ίσχυσε με τον ν.δ. 3323/55 (3843/94) και ο φόρος κληρονομικών δωρεών και προικιών. Αναλογικός είναι ο φόρος εισοδήματος των νομικών προσώπων.

Η αντίληψη για το φόρο διαφέρει κατά τα στάδια ύπαρξης της ανθρωπότητας. Έτσι βλέπουμε ότι στην αρχή ο φόρος είχε χαρακτήρα δωρεάς. Αργότερα αποτελούσε αναγκαστική εισφορά και σύμφωνα με νεότερη αντίληψη κατά τη σχολή του κρατικού σοσιαλισμού του Wagner επιδιώκει την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και τη δικαιότερη κατανομή του πλούτου και του εισοδήματος ανάμεσα στους πολίτες. [Ν.Χ. Τότσης, Χ.Ν. Τότσης, Ερμηνεία φορολογίας εισοδήματος, 1993, Γ.1].

1.7. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Ο φορολογούμενος έχει πάντα την τάση να επιρρίπτει το φόρο σε άλλα πρόσωπα π.χ. στους καταναλωτές και αυτό μπορεί να το κάνει ένας έμπορος, ένας βιομήχανος, ένας ελεύθερος επαγγελματίας κ.ά. Τον προσωπικό του φόρο όμως ο φορολογούμενος δεν μπορεί να τον επιρρίψει πουθενά και βαρύνει τον ίδιο. Οι επιπτώσεις της φορολογίας στην οικονομική και κοινωνική ζωή εντοπίζονται:

- Στην αποταμίευση (μείωση)
- Στο βιοτικό επίπεδο (μείωση)
- Στις επιχειρήσεις περιορισμός των επενδύσεων κ.λ.π.

Η μεγάλη φορολογία περιορίζει την αποταμίευση και άρα το πλεονάζον διαθέσιμο ποσό χρήματος στην οικονομία. Επίσης η επίδρασή της στα χαμηλά εισοδήματα είναι ότι τα επηρεάζει αρνητικά διότι πλήττονται περισσότερο από την μεγάλη π.χ. φορολογία στα είδη πρώτης ανάγκης. Στις επιχειρήσεις η μεγάλη φορολογία στα κέρδη μειώνει τις επιδόσεις και συνεπώς την επιχειρηματική δράση τους.

1.8. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Οι Βασικές Αρχές του φορολογικού δικαίου είναι δύο:

- **Η αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων** σύμφωνα με την οποία κάθε φορολογική περίοδος είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από τις άλλες χωρίς να επιτρέπεται συμψηφισμός προηγούμενων ή επόμενων. Η αρχή αυτή καθιερώθηκε και με τον προηγούμενο νόμο αναλυτικής φορολογίας 1640/1919 και επαναλήφθηκε με τον 3323/55 (αρ. 33). Επειδή δέχθηκε πολλές κριτικές περιορίστηκε η εφαρμογή της και υιοθετήθηκε η αρχή της αλληλεγγύης των χρήσεων στην οποία οι ζημιές π.χ. που έχουν προκύψει σε μία χρήση μπορούν να μεταφερθούν με συμψηφισμό σε επόμενη χρήση.
- **Η αρχή της χρηστής διοίκησης** η οποία αναφέρεται σε φόρους κατανάλωσης και όχι φόρο εισοδήματος και τέλη χαρτοσήμου. Σύμφωνα με την αρχή αυτή δεν επιτρέπεται αναδρομική επιβολή φόρων του παρελθόντος υπό την προϋπόθεση ότι ο φορολογούμενος με την βοήθεια της διοίκησης σχημάτισε την πεποίθηση ότι δεν υπόκειται στο φόρο. (ΣτΕ 3278/92 ολομ)

Από τις θεωρίες του εισοδήματος έχουν επίσης επικρατήσει δύο:

- Η με στενή έννοια του εισοδήματος **τριμερής θεωρία** και η με ευρεία έννοια

– **Λογιστική θεωρία ή θεωρία της περιουσιακής επαύξησης ή δημοσιονομική θεωρία του εισοδήματος.**

Σύμφωνα με την τριμερή θεωρία τα εννοιολογικά στοιχεία του εισοδήματος είναι τρία:

- Η περιοδικότητα
- Η ύπαρξη μόνιμης πηγής εισοδήματος
- Η διαρκής εκμετάλλευση της πηγής με σκοπό την εξασφάλιση εισοδήματος

Η θεωρία αυτή είναι παρόμοια με την νομική θεωρία του αστικού δικαίου σύμφωνα με την οποία το εισόδημα παραλληλίζεται με τα προϊόντα των δένδρων που τα μαζεύουμε χωρίς να καταστρέφουμε το δένδρο.

Λογιστική θεωρία ή θεωρία περιουσιακής επαύξησης ή θεωρία δημοσιονομική

Ιδρυτής της είναι ο Γερμανός οικονομολόγος G. Schanz (1896). Η θεωρία αυτή υιοθετεί την αρχή που ισχύει στη λογιστική ως προς την έννοια του κέρδους. Ο G. Schanz υποστήριξε ότι εισόδημα είναι η αύξηση της Κ.Π. σε ορισμένη περίοδο στην οποία περιλαμβάνονται και άλλα ωφελήματα, όπως οι δωρεές, κληρονομίες, αποζημιώσεις, κέρδη λαχείων, ενώ οι ζημιές και οι δαπάνες που βαρύνουν την Κ.Π. αφαιρούνται.

Στην χώρα μας και το προηγούμενο καθεστώς 1640/19 και το σημερινό 3323/55 (3843/94) εφαρμόζει έναν συγκερασμό των δύο (τα περισσότερα επίσης κράτη εφαρμόζουν το ίδιο), δηλαδή φορολογείται κάθε έσοδο από εργασία ή κεφάλαιο ή συνδυασμό των δύο [επιχείρηση / που επαναλαμβάνεται σε κανονικά χρονικά διαστήματα (τριμερής θεωρία)], φορολογούνται όμως και τα κεφάλαια που δεν αποτελούν εισόδημα αλλά αυξάνουν τη φοροδοτική ικανότητα του πρόσωπου (φήμη, πελατεία αυτόματη υπερτίμηση κεφαλαίου κ.α.).

1.9. ΕΝΝΟΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ

Φορολογική επιβάρυνση

Είναι η σχέση μεταξύ των φορολογικών εσόδων και του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Όταν η σχέση αυτή υπερβεί το 20-25% του εθνικού εισοδήματος, τότε έχουμε κρούσματα φοροδιαφυγής και παραοικονομίας π.χ. φορ. έσοδα 100/Ακαθ. εγχώριο προϊόν 400 = 25% Πολλοί οικονομολόγοι χρησιμοποιούν αντί του ΑΕΠ το ΑΕ εισόδημα. Ποια είναι η σωστότερη άποψη αφήνεται για σχολιασμό από τους φοιτητές.

1.10. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

Πολλοί συγγραφείς ειδικά στη Δημόσια Οικονομία διακρίνουν τους φόρους σε πολλά είδη. Αναφέρουμε μόνο την κυριότερη και την πιο παραδοσιακή διάκριση σε:

- Άμεσους και
- Έμμεσους φόρους

Η διάκριση αυτή βασίζεται είτε στον τρόπο που εισπράττονται (διοικητική άποψη) είτε στη φύση του φορολογικού αντικειμένου (δημοσιονομική άποψη). Σύμφωνα με την πρώτη από τις δύο απόψεις στο φορολογικό μας σύστημα άμεσοι φόροι είναι.

- Ο φόρος εισοδήματος
- Ο φόρος κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών, επειδή εισπράττονται με βάση ονομαστικούς καταλόγους. Κατά την άποψη αυτή και ο Φ.Π.Α. είναι άμεσος επειδή εισπράττεται με την ίδια διαδικασία των άμεσων φόρων δηλαδή με ονομαστικούς καταλόγους.

Έμμεσοι φόροι με την άποψη αυτή είναι:

- Οι δασμοί
- Τα τέλη χαρτοσήμου
- Οι φόροι κατανάλωσης και γενικά όσοι άλλοι εισπράττονται όχι με καταλόγους αλλά με βάση τιμολόγια.

Με τη δημοσιονομική άποψη βασικό στοιχείο για τη διάκριση είναι η επίρριψη του φόρου ή η φύση του φορολογικού αντικειμένου. Με την άποψη αυτή άμεσος είναι ο φόρος που επιβάλλεται σε πρόσωπο που οφείλει να τον καταβάλλει στο δημόσιο και έμμεσος είναι ο φόρος που επιβάλλεται πάλι σε πρόσωπο, το οποίο όμως τελικά θα επιρρίψει σε τρίτο πρόσωπο το φόρο. Αυτή είναι και η πρόθεση του νομοθέτη, δηλ. ο πληρωτής του φόρου να μην είναι το ίδιο πρόσωπο μ' εκείνο που επιβαρύνεται πραγματικά με το φόρο.

Με την άποψη αυτή άμεσοι φόροι στο σύστημά μας είναι:

- Ο φόρος εισοδήματος
- Ο φόρος κεφαλαίου (κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών)

και έμμεσοι φόροι είναι:

- Οι δασμοί
- Οι φόροι κατανάλωσης
- Ο φόρος κύκλου εργασιών (Φ.Κ.Ε.)

- Ο φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) καθώς και όλοι άλλοι φόροι μπορούν να επιρριφθούν από τους κατά νόμο φορολογούμενους σε τρίτους.

Σύμφωνα με νεότερη άποψη η διάκριση των φόρων βασίζεται στη φύση του φορολογικού αντικειμένου, αφού ληφθεί υπόψη και η φοροδοτική ικανότητα του φορολογουμένου.

Έτσι σύμφωνα με τη νεότερη αυτή άποψη άμεσος φόρος είναι αυτός που επιβάλλεται στο εισόδημα του φορολογουμένου ή στην περιουσία του ενώ, έμμεσος φόρος είναι αυτός που επιβάλλεται στο εισόδημα που δαπάνησε ο φορολογούμενος, δηλαδή στην κατανάλωση.

Το σπουδαιότερο πρόβλημα της φορολογικής πολιτικής είναι να κατορθώσει να ρυθμίσει την συνύπαρξη των άμεσων και έμμεσων φόρων στο φορολογικό σύστημα που θα εφαρμόσει ώστε να μην υπάρχουν φορολογικές αδικίες. Για το λόγο αυτό πρέπει να μελετήσει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των άμεσων και έμμεσων φόρων.

1.11. ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

- Δικαιότεροι
- Σταθερότητα απόδοσης
- Μικρό κόστος είσπραξης
- Ακριβής γνώση ποσών από τους φορολογούμενους

Κυριότερα μειονεκτήματα άμεσων φόρων

- Δεν έχουν άμεση απόδοση όπως οι έμμεσοι
- Ευνοούν τη φοροδιαφυγή (είναι για τους τίμιους tax honesty)
- Γίνονται αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης (αλλαγή βάσης κ.λ.π.)
- Δυσκολότερη διαδικασία είσπραξης

Κυριότερα πλεονεκτήματα έμμεσων φόρων

- Εύκολη είσπραξη
- Ευκολότερη καταβολή
- Δυσκολότερη φοροδιαφυγή
- Μεγαλύτερη απόδοση
- Εισπράττονται και από ξένους (τουρίστες)

Κυριότερα μειονεκτήματα έμμεσων φόρων

- Αβέβαιη είσπραξη σε περιόδους οικονομικών κρίσεων και αστάθεια σε τέτοιες περιόδους
- Όταν έχουμε ζήτηση ειδών πάλι η είσπραξη του φόρου είναι αβέβαιη.

Η σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων δείχνει και την ανάπτυξη ή όχι ενός κράτους. Συνήθως μεγαλύτεροι άμεσοι φόροι δείχνουν ανεπτυγμένα κράτη, ενώ το αντίθετο συμβαίνει σε αναπτυσσόμενα και υποανάπτυκτα κράτη.

1.12. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦΟΡΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥΣ Ή ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Λ. ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟ

Κυριότερες κατηγορίες είναι τρεις και είναι οι εξής: φόροι εισοδήματος, οι φόροι κεφαλαίων και οι φόροι στη δαπάνη.

- Στους φόρους εισοδήματος περιλαμβάνονται ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και διάφοροι ειδικοί φόροι όπως ο φόρος πλοίων.
- Στους φόρους κεφαλαίου περιλαμβάνονται ο φόρος κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών, φόρος μεταβίβασης ακινήτων, φόρος μεγάλης ακίνητης περιουσίας, τέλη χαρτοσήμων και άλλοι διάφοροι φόροι.
- Στους φόρους κατανάλωσης περιλαμβάνονται ο φόρος κύκλου εργασιών, ο Φ.Π.Α. και διάφοροι ειδικοί φόροι κατανάλωσης.

Η έννοια του αρνητικού φόρου

Στις Η.Π.Α. ο Μ. Friedman εισήγαγε και την έννοια του αρνητικού φόρου για την ανακατανομή των εισοδημάτων δηλ. την επιχορήγηση που μπορεί να λαμβάνουν ως βοήθεια οι χαμηλόμισθοι.

1.13. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Η φορολογία στη χώρα μας ρυθμίζεται από δύο φορολογικά νομοθετήματα από το 3323/55 και 3843/58. Το πρώτο αναφέρεται στα φυσικά πρόσωπα και το δεύτερο στα νομικά πρόσωπα. Και τα δύο νομοθετήματα έχουν υποστεί πάρα πολλές τροποποιήσεις (γύρω στις 25 με 30). Την τελευταία δεκαετία έχουμε περίπου 30 τροποποιήσεις στους φορολογικούς νόμους. Η μια διάψευση ακολουθεί την άλλη.

Ήδη το Π.Δ. 129/89 ΦΕΚ 624/3.3.89 προσπάθησε να κωδικοποιήσει την φορολογία μας σ' ενιαίο κείμενο με τίτλο «Κώδικας φορολογίας Εισοδήματος».

Αλλά και οι επόμενες τροποποιήσεις αναφέρονταν και πάλι στα άρθρα των δύο νομοθετημάτων 3325/55 και 3843/58.

Μετά λοιπόν από αλληπάλληλες τροποποιήσεις με τους νόμους 1828/89, 1881/90, 1882/90, 1870/89, 1892/90, 1947/91, 1914/90, 2214/94, 2166/93, ισχύει ο νόμος 2238/94 που προσπαθεί πάλι να κωδικοποιήσει όλες τις αλλαγές σ' ενιαίο κείμενο με τίτλο «Κώδικας φορολογίας Εισοδήματος» και αυτός όμως τροποποιήθηκε με τους νόμους 2386/96, 2390/96, 2443/96, 2459/97.

Ήδη όμως και αυτοί τη στιγμή που μιλούμε έχουν υποστεί τροποποιήσεις στα θέματα αντικειμενικών κριτηρίων και αλλού.

Υπ. Οικ. 1044822/7-4-95 Διευκρινήσεις σχετικά με το γεωργικό εισόδημα.

Υπ. Οικ. 1043002/5-4-95 Συμπληρωματική δήλωση εκμίσθωσης γεωργικής γης.

Υπ. Οικ. 1137258/23-1-95 Φορολογική μεταχείριση γιατρών συνεργαζόμενων με εταιρίας ιατρικών υπηρεσιών (Διαγνωστικά Κέντρα).

Υπ. Οικ. 1076024/6-12-94 Παρακράτηση φόρου από μισθούς, ημερομίσθια, συντάξεις κ.λ.π. που θα καταβληθούν στους δικαιούχους κατά το 1995.

Υπ. Οικ. 1022574/17-2-95 Οδηγίες για την συμπλήρωση των δηλώσεων (έντυπο Ε5) των Ο.Ε., Ε.Ε., αστικών, αφανών ή συμμετοχικών εταιριών, κοινωνιών αστικού δικαίου και κοινοπραξιών.

Υπ. Οικ. 1139336/12-12-94 Έκδοση και χορήγηση βεβαιώσεων για τις αποδοχές, συντάξεις και κάθε είδους φορολογούμενες αμοιβές, για το φόρο που παρακρατήθηκε απ' αυτές κατά το 1994.

Υπ. Οικ. 1050552/6-4-93 Φορολογική μεταχείριση κερδών Ε.Π.Ε. με υπερδωδεκάμηνη διαχειριστική χρήση και άλλες πολλές.

Αν παρακολουθήσουμε τις ομιλίες των πολιτικών και κυρίως των οικονομικών υπουργών κατά το χρόνο κατάθεσης του προϋπολογισμού του κράτους θα διαπιστώσουμε ότι όλες στρέφονται.

- προς την ευρύτερη αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος
- προς την κατεύθυνση και ενίσχυση της αναπτυξιακής διαδικασίας
- της δικαιότερης κατανομής του φορολογικού βάρους
- της πάταξης της φοροδιαφυγής

1.14. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Πριν από το έτος 1919 ίσχυσαν στη χώρα μας διάφοροι φόροι εισοδήματος όπως ο πρώτος φόρος επί στοιχείων καθαρού εισοδήματος το έτος 1877 με τον νόμο ΧΚ.

Ήταν ένας φόρος επί των κινητών αξιών και εφαρμόστηκε τόσο στα εισοδήματα που διανεμόταν από τις Ελληνικές Α.Ε., όσο και στα καθαρά κέρδη των αλλοδαπών Α.Ε. που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα.

Το 1909 με το νόμο ΓΤ3Γ [3393] εισήχθη ένας προοδευτικός φόρος στα ετήσια καθαρά εισοδήματα προσώπων μεγάλης φοροδοτικής ικανότητας.

Το 1911 αντικαταστάθηκε ο παραπάνω φόρος με έναν φόρο επί του εισοδήματος υπολογιζόμενο με βάση το μίσθωμα κατοικίας φορολογούμενου.

Οι επιδράσεις που δεχόταν στο διάστημα 1900-1925 η χώρα μας στον τομέα αυτό προέρχονταν από Γαλλία, Αγγλία και Γερμανία. Τότε η Γαλλία εφάρμοξε το δυαδικό σύστημα σε δύο επίπεδα:

- α) Στην αναλογική φορολογία των διαφόρων κατηγοριών εισοδήματος
- β) Ένα γενικό προοδευτικό και προσωπικό φόρο επί του συνολικού καθαρού εισοδήματος

Η Αγγλία εφάρμοξε την άποψη του αναλυτικού φόρου εισοδήματος προ της εισαγωγής του super tax.

Η Γερμανία είχε υιοθετήσει τον ενιαίο φόρο εισοδήματος.

Η χώρα μας λοιπόν επηρεασμένη από τα συμβαίνοντα γεγονότα στην Ευρώπη εισάγει το 1919 το νόμο 1640/3.3.1919 «περί κώδικος φορολογίας των καθαρών προσόδων» το αναλυτικό, με κάποια στοιχεία του δυαδικού (μικτού), σύστημα φορολογίας εισοδήματος και ίσχυσε μέχρι το 1955, περίπου 35 χρόνια. Το 1955 εισήχθη με το ν.δ. 3323/55 ο ενιαίος φόρος εισοδήματος.

Στο πρώτο επίπεδο του ν. 1640 συναντούσε κανείς 7 αναλυτικούς φόρους.

- A. Το φόρο του εισοδήματος εξ οικοδομών
- B. Το φόρο επί του εισοδήματος εξ εκμισθώσεως γαιών
- Γ. Το φόρο επί του εισοδήματος εκ κινητών αξιών
- Δ. Το φόρο επί του εισοδήματος εξ εμπορικών επιχειρήσεων
- E. Το φόρο επί του εισοδήματος εκ γεωργικών επιχειρήσεων
- ΣΤ. Το φόρο επί του εισοδήματος εκ μισθωτών υπηρεσιών
- Z. Το φόρο επί του εισοδήματος εξ ελευθερίων επαγγελματιών

Πέρα από τους επτά αναλυτικούς φόρους εφαρμοζόταν και ο **συνθετικός φόρος** που έπληττε τα εισοδήματα μόνο των φυσικών προσώπων με τρία κριτήρια, την **κατοικία**, την **διαμονή** και την **εθνικότητα** και με όριο ένα χρηματικό ποσό.

Μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο το σύστημα αυτό άρχισε να παρακμάζει και ο

νομοθέτης άρχισε να προετοιμάζει τον **ενιαίο φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων** και το 1955 εισήχθη ο ενιαίος φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων με το **Ν.Δ. 3323/55**. Το 1958 ο φορολογικός νομοθέτης πέτυχε να εισαγάγει και τον ενιαίο φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων με το **3843/58**.

Τα δύο βασικά φορολογικά νομοθετήματα που με τις τροποποιήσεις τους ισχύουν και μέχρι σήμερα είχαν ως βασική φιλοσοφία για τον υπολογισμό του φόρου «ότι το συνολικό εισόδημα κάθε φυσικού προσώπου μετά την αφαίρεση των εκπτώσεων και μειώσεων υπόκειται σε φορολογία βάσει προοδευτικής κλίμακας».

Με το Π.Δ. 129/89 αλλάζει ριζικά η φιλοσοφία αυτή και εισάγεται η φιλοσοφία της αφαίρεσης **φόρου από φόρο**, δηλαδή για να προσδιορισθεί ο φόρος που αναλογεί στο εισόδημα βρίσκεται σε **πρώτο στάδιο** ο φόρος που αναλογεί στο συνολικό εισόδημα με βάση την κλίμακα.

Σε δεύτερο στάδιο βρίσκεται με βάση την ίδια κλίμακα ο φόρος που αναλογεί στα αφορολόγητα ποσά και σε τρίτο στάδιο συγκρίνονται οι δύο φόροι (αφαιρείται από τον αναλογούντα φόρο του συνολικού εισοδήματος, ο αναλογών φόρος των αφορολόγητων ποσών) και το υπόλοιπο της αφαίρεσης είναι ο αναλογών φόρος. Η φιλοσοφία αυτή ίσχυσε μέχρι το οικονομικό έτος 1992. Το 1993 (οικονομικό έτος) με τον ν. 2065/92 επανέρχεται η παλαιότερη φιλοσοφία της αφαίρεσης δηλαδή σε πρώτο στάδιο των αφορολόγητων ποσών από το συνολικό εισόδημα οπότε προκύπτει το φορολογητέο εισόδημα του υπόχρεου και στη συνέχεια το φορολογητέο εισόδημα υποβάλλεται σε φόρο με βάση την προοδευτική κλίμακα. Ο τρόπος αυτός ισχύει και σήμερα με το ν. 2238/94, και τις νεότερες ρυθμίσεις του όπως αναφέρονται στην αρχή. Τα πλεονεκτήματα καθώς και τα μειονεκτήματα των δύο συστημάτων αναλύονται στη συνέχεια.

1.15. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΣΗΜΕΡΑ

Σήμερα ισχύει στη χώρα μας ο ενιαίος φόρος επί του καθαρού συνολικού εισοδήματος των φυσικών προσώπων που εισήχθη το 1955 με το ν.δ. 3323, κωδικοποιήθηκε με τον ν. 2238/94 και στη συνέχεια τροποποιήθηκε με τους νόμους 2386/96, 2390/96, 2443/96 και 2459/97 και τροποποιείται και μέχρι σήμερα.

Το καθεστώς αυτό του ενιαίου φόρου εισοδήματος έχει επηρεασθεί από το προηγούμενο φορολογικό καθεστώς, βέβαια δεν υπάρχουν αναλυτικοί φόροι αλλά διατηρήθηκαν οι επτά παλαιές κατηγορίες εισοδημάτων ως πλαίσιο εφαρμογής του ενιαίου φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων.

Άλλα χαρακτηριστικά που επηρέασαν το νέο σύστημα είναι η εφαρμογή της

αρχής του φορολογικού διαφορισμού των εισοδημάτων (π.χ. εισόδημα από εργασία, εισοδήματα από κεφάλαιο). Στα εισοδήματα που προέρχονται από κεφάλαιο επιβάλλει συμπληρωματικό φόρο αρ. 9 παρ. 3 3323/55 τρ. αρ. 3 1828/89, αρ. 9 παρ. 3 2238/94.

Αντίθετα τα εισοδήματα από εργασία υπόκεινται σε μείωση αρ. 4 3323/55, αρ. 8 παρ. 5α 1828/89 (αφορ. ποσό μέχρι 50% μέχρι καθαρού εισοδήματος 800.000 δρχ. κ.τ.λ.).

Άλλο χαρακτηριστικό επηρεασμού του ενιαίου φόρου εισοδήματος από το παλαιό σύστημα είναι η διατήρηση της αρχής της παρακράτησης του φόρου στην πηγή (εισπρακτικός χαρακτήρας του φόρου).

Εισόδημα κινητών αξιών αρ. 29 3323/55 αντικ. αρ. 11 παρ. 3 1828/89.

Εισόδημα μισθωτών υπηρεσιών αρ. 9 γ3, 3323/55 αντικ. αρ. 11 παρ. 5 1828/89.

Εισόδημα ελευθ. επαγγελματιών αρ. 48 παρ. 1 3323/55 αντικ. αρ. 4 παρ. 8 1828/89.

1.16. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΙ ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΤΟΥ

Το ν.δ. 3323/55 στο αρ. 2 διατήρησε (σήμερα 2238/94 αρ. 4) σε σχέση με τον προΐσχύσαντα Κ.Φ.Ε. καθαρών προσόδων τη διάκριση του εισοδήματος ανάλογα με την πηγή προέλευσής του σε επτά κατηγορίες και σωστά διατήρησε την ταξινόμηση αυτή γιατί είχε καθιερωθεί παγίως επί 70 χρόνια (1919), ενώ βλέπουμε με τις νεότερες τροποποιήσεις ν. 1828/89 οι κατηγορίες περιορίστηκαν σε έξι και αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μπερδέψει όλους όσους είχαν ασχοληθεί και συνέχισαν να ασχολούνται με το θέμα της φορολογίας.

Πίνακας πηγών εισοδήματος με ν. 1640/19-3323/55 και με ν. 1828/89.

1640/19 και 3323/55

Πηγές εισοδήματος

Α. εξ οικοδομών

Β. εξ εκμισθώσεως γαιών

Γ. εκ κινητών αξιών

Δ. εξ εμπορικών επιχειρήσεων

Ε. εκ γεωργικών επιχειρήσεων

ΣΤ. εξ μισθωτών υπηρεσιών

Ζ. εξ ελευθερίων επαγγελματιών

1828/89

Πηγές εισοδήματος

Α (-Β) εξ οικοδομών - γαιών

-

Β. εκ κινητών αξιών

Δ. εξ εμπορικών επιχειρήσεων

Γ. εκ γεωργικών επιχειρήσεων

Ε. εκ μισθωτών υπηρεσιών

ΣΤ. εξ ελευθερίων επαγγελματιών

Στη συνέχεια επανήλθαν οι 7 πηγές ως αναμενόμενη τροποποίηση για να επανέλθει το σύστημα ως είχε.

Σύμφωνα λοιπόν με το αρ. 4 του ν. 2238/94 εισόδημα στο οποίο επιβάλλεται ο φόρος είναι το εισόδημα που προέρχεται από κάθε πηγή ύστερα από την αφαίρεση των δαπανών για την απόκτησή του, όπως αυτό προσδιορίζεται ειδικότερα στα άρθρα 20 έως 51 του νόμου αυτού. Ο φόρος αυτού του νόμου, τα πρόσχημα και οι πρόσθετοι φόροι δεν αναγνωρίζονται για έκπτωση από το εισόδημα αυτό.

Το εισόδημα ανάλογα με την πηγή προέλευσής του διακρίνεται κατά τις επόμενες κατηγορίες ως εξής:

- A-B Εισόδημα από ακίνητα
- Γ. Εισόδημα από κινητές αξίες
- Δ. Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις
- Ε. Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις
- ΣΤ. Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες
- Ζ. Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή.

Για να βρεθεί το συνολικό εισόδημα, αθροίζονται τα επιμέρους εισοδήματα των κατηγοριών Α έως Ζ της προηγούμενης παραγράφου τα οποία αποκτώνται από κάθε φυσικό πρόσωπο είτε κατά το οικονομικό έτος το προηγούμενο από τη φορολογία, είτε κατά το ημερολογιακό ή διαχειριστικό ή γεωργικό έτος το οποίο έληξε μέσα στο προηγούμενο από τη φορολογία οικονομικό έτος. Κατά την άθροιση αυτή συμψηφίζονται τα θετικά και αρνητικά στοιχεία των επιμέρους εισοδημάτων. Ειδικά το αρνητικό στοιχείο (ζημία) του εισοδήματος από εμπορικές, γεωργικές, βιομηχανικές, βιοτεχνικές, μεταλλευτικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που προκύπτει από τα βιβλία του υπόχρεου που τηρούνται επαρκώς και ακριβώς, αν δεν καλύπτεται με συμψηφισμό θετικού στοιχείου εισοδήματος άλλης πηγής είτε γιατί δεν υπάρχει τέτοιο στοιχείο είτε γιατί αυτό που υπάρχει είναι ανεπαρκές, μεταφέρεται για να συμψηφισθεί ολόκληρο στην πρώτη περίπτωση ή κατά το υπόλοιπο αυτού στη δεύτερη, διαδοχικώς στα πέντε επόμενα έτη κατά το υπόλοιπο που απομένει κάθε φορά, με την προϋπόθεση ότι κατά τα έτη αυτά τα βιβλία του υπόχρεου τηρούνται επαρκώς και ακριβώς. Αρνητικό στοιχείο εισοδήματος από πηγή που βρίσκεται στην αλλοδαπή συμψηφίζεται μόνο με θετικά εισοδήματα του φορολογούμενου που προκύπτουν στην αλλοδαπή.

Επίσης σύμφωνα με άρθρα 33 και 51 του ν. 2238/94 οι μικρές εμπορικές επιχειρήσεις οι οποίες τηρούν βιβλία Β κατηγορίας του Κ.Β.Σ. καθώς και οι ελεύθεροι επαγγελματίες (γιατροί, δικηγόροι, οικονομολόγοι, σύμβουλοι επιχειρήσεων

κ.α.) φορολογούνται με ειδικό τρόπο (αντικειμενικά κριτήρια). Με νεότερες τροποποιήσεις οι περισσότεροι επιτηδευματίες φορολογούνται λογιστικά πλέον, δηλαδή ως διαφορά εσόδων-εξόδων πλην εξαιρέσεων για τεχνικές εταιρίες, εργολάβους οικοδομών, αρχιτέκτονες, μηχανικούς κλπ., οι οποίοι συνεχίζουν να φορολογούνται με συντελεστές καθαρών κερδών.